

DEMOKRACIJA

Laž često domuje v neposredni bližini resnice!

Portugalski pregovor

Leto XII. - Štev. 9

Trst - Gorica, 1. maja 1958

Izhaja 1. in 15. v mesecu

OSTATI NA OBLASTI! Pred izbiro

To je še edini preostali smoter in cilj jugoslovanskih komunistov

Niti desnica, niti levica

V sredo, 23. aprila, je v Ljubljani začel sedmi kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Po poročilu verificacijske komisije je sodelovalo na njem 1795 delegatov, ki so jih izvolile partijske organizacije. 11 delegatov je bilo upravičeno odsotnih. Udeleženci so tvorili nekakšen občni zbor, tj. najvišjo skupščino stranke, ki dejansko gospodari nad Jugoslavijo. Po svojem političnem pomenu je torej kongres Zveze komunistov važnejši kot pa katerokoli zasedanje parlamenta v Beogradu. Na njem sprejeti zaključki bodo merodajni za delo zakonodajnih teles in ne obratno.

Zunaj: osamljenost

Ze predvečer otvoritve kongresa je potekel tako kot je bilo pričakovati z ozirom na položaj, v katerem so se Slovenci znašli v zadnjih mesecih. Medtem ko so se pred letom dni potegovali za naklonjenost Jugoslavije tako zahodnjaki kot Sovjeti in njihovi sateliti, se je zdaj Tito znašel med dvema stoloma skoro na tleh. Vkljub zbliznanju s Sovjetsko zvezo, podpiranju sovjetske zunanje politike, celo krvavega zadržanja vstaje madžarskega ljudstva, so komunistične partije Sovjetske zveze in vseh satelitskih držav sklenile, da na kongresu Zveze komunistov Jugoslavije ne sodelujejo s svojimi delegacijami.

V Beogradu so obstali, kot bi jih polili z mrzlo vodo. Prav v zadnjem trenutku, neposredno pred kongresom, so se popravili prvotni osnutki novega programa svoje stranke tako, da bi bil za Sovjetsko zvezo bolj sprejemljiv. Zdaj pa takšna reakcija! Očitno je, da zahteva Sovjetska zveza popolno prilagoditev in da se ne zadovolji s polovičnimi merami. Kaj pa čaka jugoslovanske komunistične upornike če bi se zopet znašli v tesnem sovjetskem objemu, tega jim ni treba pripovedovati.

Na drugi strani so jugoslovanski komunisti v zadnjem času porušili tudi veliko mostov, ki so jih vezali z Zahodom. S podpiranjem grških zahtev glede Cipra prav gotovo niso koristili svojemu razmerju z Veliko Britanijo. S tem niso pomagali utrjevati Balkanske zveze, v kateri je tudi Turčija, in na katero je Zahod polagal velike nade. Francijo, drugo državo, ki je prispevala svoj delež k stranski pomoči, s katero je Zahod v letih najhujše krize reševal zavoženo titovsko gospodarstvo, vzemirja dejstvo, da Tito, ki toliko govori o mednarodnem sožitju in miru, celo z orožjem podpira alžirske upornike, kakor je to pokazala zaplemba pošilke na ladji »Slovenija«. Zahodna Nemčija, na katero je Jugoslavija gospodarsko zelo navezana, je prekinila diplomatske odnose s Titom, ker je ta priznal vladno Vzhodne Nemčije. Razne socialistične stranke zahodne Evrope, katerim bi se Jugoslavlani tako radi približali, da bi vsaj s te strani dobili potrdilo svoje socialistične legitimacije, vedno očitneje kažejo nerazpoloženje do Titovega režima. Posebno po zadnjem procesu proti Džilasu in procesu proti srbskim socialistnim demokratom, so v Beograd kar deževala protestna pisma.

V splošnem poslabšanju odnosov z Zahodom sta pravzaprav samo dve izjemi: Italija in Španija. V prvi je Italijanska socialistična stranka na sedanjih parlamentarnih volitvah celo sprejela na svoje liste titovske kandidate. Gospodarski kot kulturni stiki z Italijo, so dobro razvijajo. S Frankovim režimom, torej s tistim, proti kateremu so se aktivno borili prvi sedanjí gospodari Jugoslavije, ki so osebno sodelovali v španski državljanski vojni, pa titovci vedno živahneje trgajo in bodo v kratkem normalizirali svoje odnose.

Ti dve zunanje-politični pozitivni postavki sta pa premalo, da bi nadomestili vse, kar je bilo pokvarjenega na drugih, mnogo važnejših toriščih. Omenimo samo poslabšanje razmerja z Združenimi državami. Lani so te nehale pošiljati Jugoslaviji svojo vojaško pomoč in ameriška vojaška delegacija je zapustila Beograd. To ni ostalo brez posledic za gospodarsko podporo, ki so jo ZDA vedno nudile Jugoslaviji.

Namesto vedno večje mednarodne priljubljenosti so se torej jugoslovanski komunisti znašli v zelo kritični mednarodni osamljenosti. Sedmi kongres Zveze komunistov Jugoslavije je potekal v njenih zlovesni senci. Odtod ostri Rankovičevi in milejšji Kardeljevi ter Titovi protesti proti politiki držav vzhodnega bloka, ki skušajo na Jugoslavijo zopet izvajati pritisk iz časov Kominforma. Sledil je dramatičen odhod opazovalcev komunističnih partij vzhodnih evropskih držav, ki so protestno zapustili svoje seđe, faktučno ploskanje in celo petje delegatov, ki so trpko občutili, da so naleteli na nerazumevanje prav pri Sovjetih, na katere jih veže skupna ideja in dolga preteklost.

Gre samo za burko ali za resen spor? To vprašanje si postavljajo mnogi opazovalci, kajti pri vsem je le značilno, da so vsi jugoslovanski voditelji, tako kot

v letih spora s Kominformom, vendarle poudarili, da si želijo iskrenega zbliznanja in sodelovanja s Sovjetsko zvezo, da v to možnost in nujnost iskreno verujejo. Sovjeti pa so s svoje strani tudi polili na zagreto žerjavico nekaj mrzle vode. Gospa Furceva, vplivna članica osrednjega vodstva sovjetske KP, ki je bila na uradnem obisku v Varšavi, je izjavila, da ideološke razlike med sovjetskimi in jugoslovanskimi komunisti ne bodo imele za posledico, da bi se razmerje med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo postabalo. Casi Kominforma se po njenem ne bodo vrnil nikdar več. Napovedovala je, da bo predsednik Prezidija ZSSR maja vkljub vsemu obiskal Jugoslavijo. Oboje pa je jugoslovanskim voditeljem lahko smp dokaz, da se Sovjetska zveza ne namerava odreči aktivnemu poseganju v jugoslovansko politiko. Torej zopet nekaj, kar veča občutek nesigurnosti. Tako jugoslovanskim voditeljem v danih okoliščinah ni preostajalo drugega kot da so zopet in dosledno ponovili svojo teorijo izvenblokovstva, sožitja in nevtralnosti, pa čeprav tokrat brez vzhodnega ploskanja, ki je doslej edino spremljalo ta njihova prizadevanja.

Znotraj: napihnenost in praznina

Če pozorno preberemo vse kar so veliki trije, Tito, Rankovič in Kardelj povedali na ljubljanskem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije o notranjih problemih države, vloži partije in nalogah komunistov, potem se ne moremo izogniti splošnemu občutku napihnenosti in praznine. Izrekli so veliko fraz, hvalisanj, priznavali pa so tudi pomanjkljivosti. Iz njih sledi, da komunisti ne izpolnjujejo v redu svojih dolžnosti, vsaj ne tako, kot to pričakujejo njihovi veljaki, da mladina zapada zahodnim vplivom, da se sindikati ne zavedajo vloge, kakršno imajo v komunizmu, ker se preveč zavzemajo za čim enakomernije in čimvečje dohodke svojih članov, da pri tem celo prikrivajo kršenje zakonov, da kmeti ni za socializem, pa ga je treba le socializirati itd. Z eno besedo: iz vseh referatov sledi, da jugoslovanski komunisti jasno čutijo, da narod ni z njimi, da je treba ta narod sele prevzgojiti. Rekli bi: osamljenosti na zunaj odgovarja osamljenost na znotraj. Vkljub razkošno opremljeni dvorani, Ljubljani, ki je vsa v naročnih zastavah, bogatim izdajam časopisov in radijskim oddajam, je to le prišlo do izraza.

Ali ni n. pr. dovolj značilno, da je baje nepomembnega »izdajalca« Džilasa Tito omenil v svojem govoru kar na štirih mestih, Rankovič pa mu je prav tako posvetil precejšen del svojih izjav. Ali je to potrebno če gre za človeka, ki ne bi imel prav nobenih simpatizerjev, ki bi izpovedoval ideje, za katere se nihče v Jugoslaviji ne ogreva? Isto velja za socialne demokrate, ki so jih sodili februarja v Beogradu. Tudi mimo teh »velikih trijev« niso mogli. Poleg prisotnih veličin je torej kongres imel tudi svoje »velike odsotne«. In če sta se Tito in Rankovič morala na najvažnejšem zboru svoje partije ponižati do tega, da sta

polemizirala z ljudmi, ki sta jih vtaknila v ječe, potem je to vse prej kot dokaz zasidranosti in priljubljenosti režima, ki danes vlada v Jugoslaviji.

Tito je imel po vojni svojo uro, ko so se z njim precej trdno strnili jugoslovanski narodi. To je bilo takrat, ko je prekinil stike v Moskvo. To je takrat vzbuđilo nado, da se bo Jugoslavija rešila komunističnega totalitarizma. Toda zdaj, ko je opravil že dober del na poti povratka pod kremeljsko streho, ko je s procesi dokazal, da ne bo v državi trpel nobenega gledanja, ki ne bi bilo njegovo, ko napoveduje poostreitev komunističnega režima, zdaj ni več tako. Zelje jugoslovanskih narodov se ne skladajo s Titovim programom. To jugoslovanski komunisti prav dobro vedo in zato je tudi na znotraj kot na zunaj njihov glavni problem in cilj: ostati na oblasti, čim delj ohraniti sijaj in vse privilegije, ki so v zvezi. V tem znamenju je potekal sedmi kongres. Ta sebična skrb, želja in strah kaj bo, če se to ne posreči, odseva, za tistega, ki zna brati iz vseh poročil, ki so bila na njem prebrana in mnenj, ki so bila izpovedana.

Povedali smo že, da Slovenci, ki živijo v Italiji, pri teh parlamentarnih volitvah nismo imeli možnosti, da postavimo lastno kandidatno listo. Volilni zakon, ki je razdelil volilna okrožja tako, da nikjer ne bi mogli doseči zadostnega količina, ki je potreben za izvolitev slovenskega poslanca, nam to onemogoča, oziroma rakazuje nesmiselnost takšnega ravnanja. Brez lastnih kandidatov in liste smo tako postavljeni pred izbiro, da se odločimo in damo svoj glas pač eni izmed drugih skupin, taki, pri kateri gostačijo tudi slovenska imena, ali pa taki, ki nam je po srcu in pameti bližja.

Začnimo pri desnici. Obiskali smo doslej nekaj volilnih shodov predstavnikov Italijanskega so-

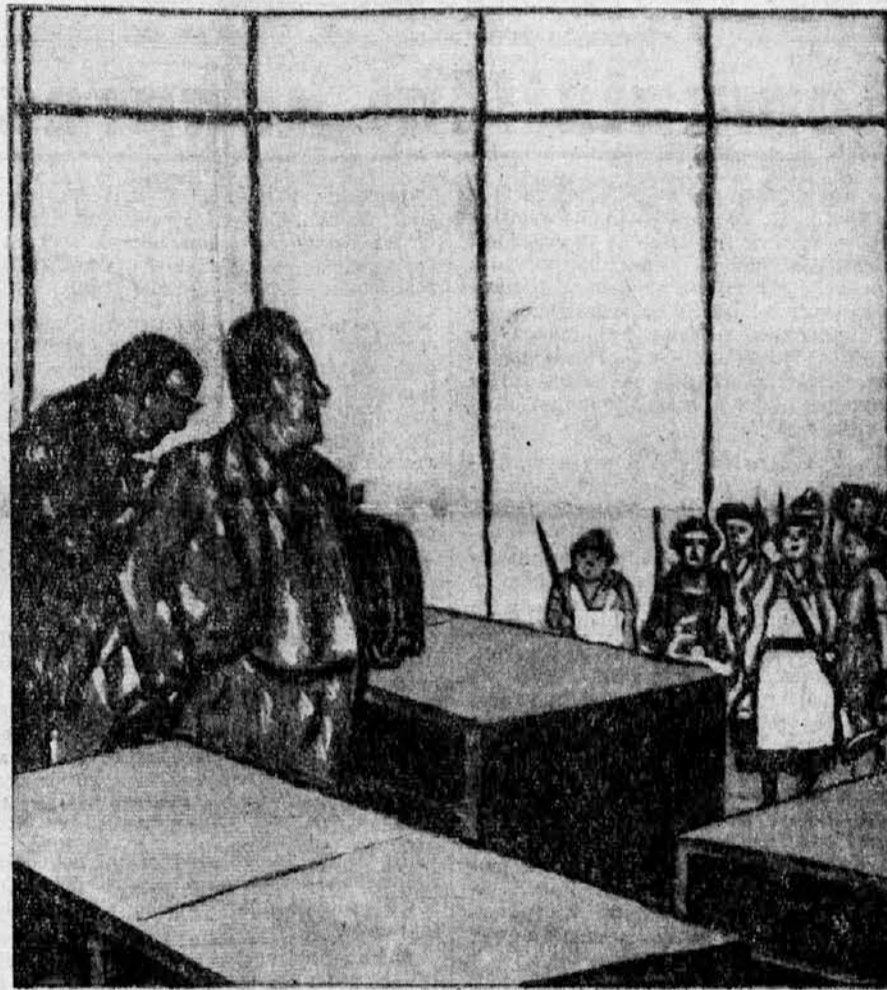
cialnega gibanja. Neverjetno je kakšen štrup izlivajo ti ljudje na Slovence. V Trstu, katerega italijanstvo je doslej še vedno asimiliralo in si prisvajalo tukajšnji slovenski živelj, proglašajo slovensko nevarnost! Kakor pred štiridesetimi leti, ko se je duhovno pripravljaj požig slovenskega Narodnega doma. Republiškim oblastem zamerijo, da so se v Londonu pogodile za odškodnino za ta požig in da svojo obvezo tudi izpolnjujejo. Zamerijo jim, da se z državnim denarjem gradi dvorana za slovensko gledališče. V neodpušljiv greh jim štejejo, da je Pokrajina našla sredstva za graditev primernege poslopja za slovenske višje srednje šole. Naravnost v delirij zapadajo, ko omenijo, da si Slovenci sploh upamo zahtevati dvojezičnost, pa čeprav v tisti skromni meri kot jo dopušča nejasno formulirani londonski sporazum. Če bi ti ljudje skrajne desnice prišli na oblast, potem bi se nam tržaški Slovincem godilo še slabše kot se nam je po prvi svetovni vojni, država kot celota bi se znašla v okovih fašizma v novi izdaji.

Podobno kot misini gledajo na nacionalni problem v Trstu tudi monarhisti in dober del liberalcev. Posebno za slednje je žalostno in nedostojno, da je tako. V nasprotju z vso teorijo liberalizma, ki je načelo širokogruden v vsakem oziru in do vsakogar, so liberalci v Trstu na tej »izpostavljeni točki narodnostnega ozemlja«, nacionalno nestrpní in slepi. Zato štejejo pri teh volitvah tudi nje med tiste, ki se iz negativnih rezultatov petindvajsetletnega zatiranja primorskih Slovencev med obema svetovnjima vojnama niso prav nič naučili in jim zaradi tega Slovenci ne moremo dati svojega glasu.

Nasprotno krilo volilnega razporeda tvori levica. Tudi njeno stališče do Slovencev je drugačno od stališča skrajne desnice. Sicer sta obe ti dve krili že dolgo v opoziciji, toda medtem ko govorniki prvega odkrito obetajo Slovincem v Italiji najstrpnejšo narodnostno politiko, jim govorniki levice obetajo vsa mogoča priznanja in ugodnosti. Tako v Trstu (komunisti in socialisti) kot v Gorici (socialisti) so sprejeli na svoje kandidatne liste celo po enega slovenskega kandidata. Toda: ali je to dovolj, da jim Slovenci, posebno tisti, ki samostojno mislijo in so demokratično usmerjeni, poklonijo svoj glas?

Pustimo ob strani ugotovitev, da je v opoziciji lahko obljubljal, toda ne pozabimo, da vsakdor pokaže koliko velja šete ko dobi oblast v roke. Komunisti jo imajo v nekaterih državah že po irinajst, štirinajst let. V Sovjetski zvezi celo štirideset let. In so razmere tam takšne, da bi si želeli podobnih tudi zase v Italiji? V kolikor vemo in so nam v zadnjih letih odkrili sami sovjetski voditelji vlada tam režim, za katerega lahko rečemo vse mogoče, samo to ne, da je svobodoljuben, nepolicijski, demokratičen in da mu je prva skrb sreča državljani. Potem ko smo preživeli nad dvajset let pod fašizmom bi bilo naravnost noro, če bi s svojimi glasovi prispevali k uresničenju podobnih razmer tudi pri nas.

To velja torej za komunistično listo, čeprav kandidira na njej v komunističnih krogih še tako vplivna, po rodu Slovenka, toda (Nadaljevanje na drugi strani)

Prvomajske „utehe“ slovenskih šolnikov

»Vidite, gospod kolega, naše snažilke nimajo skrbi, ali bodo v jeseni še pometale, mi pa... No, saj veste...«

Dogodki po svetu

PRENEHANJE ATOMSKIH EKSPLOZIJ. ki ga je tako hrupno oznanila sovjetska vlada in so mu navdušeno zaploskale vse satelitske, kakor tudi nekatere nizevblokovske države, odkriva vedno bolj svoj zgolj propagandni značaj. Hruščev je v svojem odgovoru na Eisenhowerjevo pismo z dne 8. aprila jasno sporočil, da smatra Sovjetska zveza, da bo imela proste roke za poskuse z novimi atomskimi eksplozijami, če tudi Angleži in Amerikanci ne bi sledili njenemu zgledu ter ustavili poskusne eksplozije. Z istim pismom je Hruščev zavrnil Eisenhowerjev predlog za letalsko nadzorstvo nad ozemljem Združenih držav in Sovjetske zveze. S tem je že v kali onemogočil uresničenje edinega primernega jamstva, da ne bi ena ali druga stran, vkljub nasprotnim sklepom in obvezam, tajno nadaljevala z izpolnjevanjem svojega atomskega orožja. Takšno učinkovito nadzorstvo je potrebno zlasti zdaj, ko so Angleži z izvedbo velike atomske eksplozije, ki je ni zabeležila nobena opazovalna služba, dokazali, da se takšne poskuse lahko dela tudi tajno.

Sovjetska vlada, ki tramsto vztraja pri svoji zahtevi po prenehanju poskusnih atomskih eksplozij brez primernega mednarodnega nadzorstva nad spoštovanjem sprejetih sklepov, pa skuša obenem svoje zahodne partnerje izigravati še na druge načine. Tako se sovjetski zunanji minister n. pr. ne mara odkrito pogajati z veleposlaniki zahodnih velisil niti o pripravih za tzv. vrhunsko konferenco, ki je vendar že nekaj mesecev glavni predmet sovjetskih zunanje-političnih zahtev.

Zahodni veleposlaniki v Moskvi so v zvezi s tem hoteli začeti skupne razgovore s Sovjeti, toda sovjetski zunanji minister jih ni hotel sprejeti v skupni avdienci. Sprejel je vsakega posebej. In ko so se veleposlaniki po sprejemih sestali in so si povedali, kaj jim je Gromič dejal, so ugotovili, da jih je skušal medsebojno izigravati. Zlasti Angleži in Francoze proti Američanom. Jasno je, da takšna neiskrena diplomacija ne more biti konstruktivna, pa naj se na zunaj še tako zavzema za mir, mednarodno sodelovanje in razorožitev.

OROŽJE RODI PROTIOROŽJE. Proti meču in puščici je človek iznašel ščit, vedno težjim ladijskim topovom so kljubovali vedno debelejši ladijski oklepi, proti strojnemu so uspešno nastopili tanki, proti bombnikom lovka letala. Tako je tudi zdaj, ko se preizkušajo rakete, s katerimi se bomo branili pred medcelinjskimi raketami. Britanska letalska agencija je namreč te dni sporočila, da britanski strokovnjaki dokončujejo prototip raketnega izstrelka za zbijanje medcelinjskih raket. Pri poskusih so z njim že uspešno sestrelili nekaj raket.

DVOJNO MERO uveljavljajo Avstrijci v zadevah, ki se tičejo narodnih manjšin. To je splošna ugotovitev vseh, ki zasledujejo avstrijsko-italijanski spor glede usode Nemcev v Gornjem Podolju na eni in postopanje s slovensko narodno manjšino na Korškem in hrvaško narodno manjšino na Gradiščanskem, na drugi strani. Ta misel se še posebno vsiljuje ob predavanju, ki ga je pred dobrim tednom imel v Gradcu državni tajnik v avstrijskem zunanjem ministertvu dr. Krejsky. Grajal je Italijane, hvalil pa je Fince, ki ravnaajo z dalekosežno modrostjo s švedsko manjšino na Aalandskih o-

tokih, kakor tudi Dance, ki ravnaajo prav lepo z nemško manjšino in Nemce, za enak postopek z dansko manjšino. Molče pa je prešel preko položaja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Njun položaj pač ni tak, da bi se z njim lahko pohvalili. Tako je n. pr. ustanovno sodišče na Dunaju 19. marca t. l., torej trinaest let po koncu vojne, šele razpravljalo o tem, v čigavo pristojnost pravzaprav spada zakonita ureditve položaja slovenske narodne manjšine na Korškem, ali v pristojnost koroškega deželnege zborna v Celovcu ali parlamentarnege zborna na Dunaju. In od ugotovitve pristojnosti do zakonite ureditve bo seveda zopet poteklo precej vede po Dravi.

STAVKE SO SKODLJIVE. Tako so ugotovili na vsedržavnem shodu poljskih sindikatov. Pri tem je treba dodati, da so sindikalni delegati prišli do tega zaključka potem, ko je Gomulka v svojem govoru stavke obsodil. Ali so stavke škodljive zaradi tega, ker njihove organizatorje in udeležence v komunističnih državah kasneje policija preganja, jih država podjeta odpuščajno in jih oblasti odposlajo na »prislilno letovišče«, tega sindikalisti niso povedali. Morda so pri tem upoštevali tudi to, kar se je predlaskim zgodilo z budimpeštanskimi delavci, ki so mislili, da se lahko zavzamejo za svoje pravice.

Tisti, ki poznajo svet, pa pravijo, da je visoka žiljenjska raven, ki jo je delavstvo doseglo prav v tistih državah, v katerih se delavski sindikati za dosego svojih zahtev lahko poslužujejo tudi stavke, pač najboljši dokaz, da je načelna trditev o škodljivosti stavk, vsaj v kolikor zadeva delavske koristí, vse prej kot utemeljena. Poljski delavci so v trinaestih letih nedvomno tudi že spoznali, da velja to tudi za komunistične države.

VEŠTI z GORISKEGA

Slovenskim volivcem! Novice iz Števerjana

Vodstvo Slovenske demokratske zveze v Gorici je proučilo položaj, ki je nastal z razpisom državnoborskih volitev, ki bodo 25. maja.

Najprej je predlagalo, ali obstoji upanje na uspeh, če bi Slovenci v Italiji nastopili z lastno kandidatsko listo. Ugotovilo je, da bi uspeha ne bilo zaradi tega, ker:

a) ne obstoja nobena posebna določba, ki bi dajala Slovincem pravico do zastopnika v rimskem parlamentu ne glede na število volivcev; tako določbo ima volilni zakon glede francoske manjšine v Avstrijski dolini;

b) ker so slovenski levičarski krogi v Gorici na svojo roko brez ozira na slovensko jezikovno skupnost v Italiji in na njeno svojstvene pravice sklenili, da nastopajo pri volitvah z italijansko socialistično oziroma komunistično partijo. S to odločitvijo so imenovani levičarski krogi dejansko prepričali, da samo možnost poskusa enotne slovenske liste na volitvah. Zato pade nanje v tem oziru vsa odgovornost.

Levičarji so postavili na svoje liste dva slovenska kandidata, in sicer g. Viljana Namuta za socialiste in g. Franca Komica za komuniste. Pravzaprav sta oba komunisti. Nobe dem od njih pa nima upanja, da bo izvoljen, ker sta oba na koncu liste. Izkušnja pa uči, da italijanski levičarski volivci ne dajejo preferenčnih glasov slovenskim kandidatom. To so jasno pokazale že volitve leta 1948.

Po teh stvarnih ugotovitvah mora vodstvo Slovenske demokratske zveze za Gorico znova poudariti svoje načelo stališče, da ne more in ne sme slovenskim volivcem svetovati, naj volijo komuniste in druge skrajne levičarje, ki zagovarjajo diktaturo in bi jo vpeljali tudi v Italiji, če bi prišli na vlado.

Pri resni presoji italijanske politike po zlomu fašizma in po zaključku druge svetovne vojne ugotavlja vodstvo SDZ, da je koalicija demokratičnih strank iz tako imenovanega centra s krščansko demokracijo na čelu dejansko zagotovila nevarnost komunistične revolucije, dvigala državo iz vojnih ruševin in jo obnovila. Ta koalicija je zadnje čase iz strankarskih ozirov prenehala; od tedaj je krščanska demokracija nosila in še nosi sama vse breme vladne odgovornosti.

Pametna politika močnih in zdravih strank zahteva, da vladajo demokratične stranke, katerih težnje in ideologija naj se stikajo v korist in blaginjo države in državljanov ter naj bodo pogoj miru in reda, splošnega napredka in medsebojnega spoštovanja državljanov.

Letošnje majske volitve morajo ustvariti pogoje za tako vlado in politiko, pogoje za stalno vlado in zdravo socialno in gospodarsko pa tudi za notranjo in zunanjo politiko.

Slovinci v Italiji, ki smo prestali težko izkušnjo fašistične vladavine in smo tudi že okusili tragično komunistično revolucijo, smo prežeti miroljubnega duha in želimo miru, reda, dela in napredka v splošnem blagostanju vseh državljanov. Zavedamo se važnosti sedanje volitve in borbe in resnosti naše odločitve, kar se tiče uprašanja, komu naj slovenski volivci dajo svoje glasove.

Smo proti vladi ene same stranke in smo za vlado demokratičnih strank, ki naj upošteva in spoštuje pravice vseh državljanov brez izjeme ter naj zapovedi in v duhu drugega in tretjega člena ustave, dejansko uspešni štiri členi

ustave, ki ukazuje štiti jezikovne manjšine s posebnimi zakonskimi določbami.

V prvi vrsti gre tu za pravični solski zakon, ki naj jamči Slovincem samostojne šole, katere že obstojajo. Solski zakon naj ne vsebuje nobene določbe, ki bi bila za slovensko šolstvo škodljiva. Posebnih pravic nečemo, a tudi posebne krivice odklanjamo!

Zahtevamo gospodarski napredek države in vztrajamo na nadaljevanju zaštite delavcev vseh vrst in malih kmetov, ki naj se osvobodijo. Delavcem naj se zagotovijo trajna zaposlitev, človeška dostojanstvenost in pravični zaslužek. V Vanonijevem načrtu, ki naj se izvede, vidimo pogoje za doseg tega cilja.

Ne moremo prezirati dejstva, da imajo kmetje danes svoje bolniške blaginje in da uživajo primerne pokojnine. Ne moremo mimo dejstva, da so hišni pomočniki in pomočnice danes socialno zavarovani s pravico do bolniške oskrbe in pokojnine in da so z zakonom urejeni pogoji njihove zaposlitve in plače. S posebnimi čustvi za socialni napredek in pravičnost ter s sočutjem do hišnih gospodinj gojimo željo, da bi bil sprejet in izveden tudi zakon za njihove pokojnine.

Zelimo, da se v najkrajšem času uvede zakon o novih kmetijskih zakupih, ki naj prinese boljše pogoje za delo in življenje vsem takim kmetovalcem, z možnostjo odkupa kmetije in s tem gospodarske osvoboditve.

Krščanska demokracija je v Italiji nositeljica vlade; to priznavajo brez izjeme vse druge stranke, saj se potegujejo za sodelovanje z njo, seveda s pogoji, ki se

jim zdijo za lastno ideologijo primerni.

Vodstvo Slovenske demokratske zveze v Italiji je mnenja, da mora vodilna stranka ta svoj položaj ohraniti; ostati mora še naprej na krmilu države. K sodelovanju pa naj sprejme tiste stranke, ki bodo nudile pogoje za dejansko uveljavljanje in spoštovanje človeških in demokratičnih svobod, socialnega in gospodarskega napredka in pravičnosti ter politične strpnosti.

Iz vseh navedenih ozirov in spričo moči in nevarnosti komunizma v Italiji se je vodstvo Slovenske demokratske zveze odločilo, da svetuje slovenskim volivcem v Italiji, naj pri volitvah v državni zbor glasujejo za krščansko demokracijo in za njena dva goriska kandidata.

Slovenska jezikovna skupnost v Italiji hoče s tem izraziti iskrenost svojega mišljenja in pripravljenost za medsebojno razumevanje in spoštovanje.

Vsaka politična organizacija ima v Italiji po republikanski ustavi možnost in pravico svobodnega opredeljevanja in odločanja.

Na tej osnovi je vodstvo Slovenske demokratske zveze sprejelo svoj sklep v prepričanju, da je tak sklep koristen slovenski jezikovni skupnosti in širši javnosti v Italiji.

Za demokracijo in svobodo, za medsebojno spoštovanje vseh državljanov, za pravično sožitje med Italijani in Slovenci!

Vodstvo SDZ v Gorici

OPOMBA

Gornjo odločitev je sprejel zbor zapornikov SDZ na sestanku dne 27. aprila 1958.

Komunistični kongres v Ljubljani

V torek 22. aprila se je torej začel v Ljubljani VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Pravijo, da so za to priložnost okrasili Ljubljano in jo okinčali po vzoru vrhovnih vzhodnih nabobov. Komunisti namreč kritizirajo bogatstvo in razkošje le drugod in dokler si sami kaj takega ne morejo privoščiti. Ko pa pridejo na oblast, živijo in uživajo na račun žuljev delavnega ljudstva razkošnejše kot sami knezi in cesarji.

Tudi ta kongres je, kot običajno, prinesel golo pusto prekanje med komunisti samimi; boljše in titovski si namreč eni in drugi privajajo pravico govoriti v imenu pravega komunizma-socializma. Boljševiki s Hruščevom na čelu so seveda udarnejši in hočejo veljati za voditelje svetovnega komunizma in za edine tolmače rdečega evangelija, večnih Marxovih in Leninovih resnic. Tito pa, ki zavida Hruščevu in bi bil prvi rdeči stovariš maršala na svetu, edini najvišji bog komunističnega sveta, raje sedi na dveh stilih in koleba med Vzhodom in Zahodom, da je le edini oblastnik v Jugoslaviji, kot pa da bi se udal in se podredil Hruščevu in boljševikom. Boljševiki Vzhod plačuje izdajstvo komunistov z vislicami, svobodni Zahod pa vidi tudi rdečim diktatorjem prijetno zavtišče, da le doma ne preganjajo več ljudi.

Vse to je Titu in njegovim dobro znano, zato se z boljševiki tako cigansko obmetavajo z očitki, obtožbami in psokami lastnega rdečega izvora in kova. Pri polni skledi pa se vsi imajo radi. V

Ljubljanskih hotelih so si privoščili najslajše in najokusnejše jedi in pijače. Seveda vedno na račun žuljev delavnega ljudstva, kateremu zagotavljajo kos kruha šele leta 1960. Če ne bo spet suše!...

Za varnost so »Ljubljani ljudstva« mogočno pretekli diktarje prejšnjih časov. Vodstvo varnostnih ukrepov niso zaupali slovenskim udbovcem, ampak je komando prevzela beograjska Udba. Vse hotele, restavracije in kinodvorane so opremili z novimi ključavnici. Duplikate ključev so hranili udbovski agenti. Jed in pijačo so nadzirali udobci. Sama pristna gestapovska posnemanja!

Kongres je otvoril sam sta glavni, to je maršal Tito, ki je svojih 1800 delegatov iz raznih kotov in krajev države zabaval s subparnim ponavljanjem domnevnih uspehov zgrajevanja socializma in starih očitkov boljševikom. Smešno in hrati porazno je bilo v dvorani, ko je vseh 1800 delegatov hkrati obračalo stranice Titovega govora. Prav tako kot se dogaja v prvih razredih osnovne šole, kjer na povelje učitelja otroci stranice vsi hkrati obračajo. Vse na komando!

Ranković in Kardelj nista povedala nič novega ampak sta oba v izlivanju žolta na boljševike skušala s Titom le tekrovati in ga celo prekositi.

Bistvo ljubljanskega kongresa je, torej, bilo sledeče: nadaljevanje prekanja med titovci in boljševiki!

Ob polnih mizah so si potem stiskali roke, si čestitali, ponavljali nekatere fraze in izraze.

jo oplememo in pri tem očistimo od pleve. Pazite, naj pletev ne bo površna, potrebno je izruti prav vso travo ako hočemo, da bo koruza dobro uspeła, ker vsako steblo travo živi na račun koruznega stebela. Takoj po opletvi potrosimo nekaj 10 kg. čiljskega solitra oziroma apnenega nitrata na 1000 kvad. metrov površine. Ko stebela dorastejo do kakih 30 do največ 40 cm., bomo koruzo osuli z ospalnikom. Pred osutvijo pa pognojimo s 25 do 30 kg. amonjevega nitrata na 1000 kvad. metrov. Ko osipamo z ospalnikom ne smemo orati pregloboko oranje se mora vršiti pozimi! Naj še povemo kako spolnimo morebitna prazna mesta v leah. O pletvi bomo na mestih, kjer manjka kako steblo, dopolnili prostor s presaditvijo koruznih stebel na ta način: Na mestu, kamor hočemo presaditi steblo, izkopljemo z motiko primerno jamo, nato z motiko izkopljemo steblo koruze tam, kjer je ta gosteja in sicer tako, da zajmemo skupaj s stebлом tudi kepo zemlje. Steblo posadimo v prej izkopano jamo in dobro potlačimo z nogami. Pisec teh vrst je sam poskusil ta način presajenja in uspeh je bil tak, da nihče ni poznal presajenih stebel. V kmetijskih konsorsijih so v prodaji presejalniki, ki služijo prav v ta namen.

V SADOVNJAKU: Kdor še ni škropil hrušč in jablan, naj to opravi sedaj na ta način: Pripravi se zmes 250 gram cefarola (ne navaden!) ter 1250 gram belega olja Parathol oziroma 250 gram Gesarol 50, ali pa Citox, vse to na 100 litrov vode. Poškropiti moramo prav vse drevo, zlasti popke. S tem uničimo grinjavost in razne škodljivce. Na breskvah se mogoče že opazijo črne uši. V tem slučaju jih poškopimo z brozgo vode in škropila Mlatox 20 (količina je navedena na zavitku).

SEJA OBCINSKEGA SVETA

V soboto 19. aprila se je pod vodstvom župana g. Podveršiča vršila seja občinskega sveta, na kateri so potrdili sklep za nabavo posojila dveh milijonov lir pri »Cassa Depositi e Prestiti«, za popravilo števerjanske šolskega poslopja in še 6.600.000 lir za zgradbo otroškega vrta.

OPOZICIJSKI SVETOVALCI

Proti koncu seje so opozicijski svetovalci, komunisti namreč in socialisti, skušali zanesti prepričanje in razdor s tem, da so jeli protestirati zaradi številnih dnin, ki jih je delovišče uporabilo pri delih okoli cerkve v Jazbinah. Hudovali so se in prepirali, češ da je bilo opravljenih več dnin dela, kot jih je bil določil sklep čeprav je praktičnost zadeve nujno zahtevala, da se delo opravi do kraja, tudi če je šlo za nekaj dnin preko sklepa.

Zupan jim je seveda povedal na kratko in jasno, da pač iščejo dlako v jajcu ko nimajo stvarnih argumentov, dodaja števerjanska javnost.

Nič čudnega! Opozicijski svetovalci so pač, spričo volitev in obstoječe propagande, prešli ukaz od zgoraj, naj za vsako ceno kritizirajo in uganjajo zdražbe. Sicer pa se ti junaki stovariši ob vsaki priložnosti, ko gre za dejanske koristi ljudstva glasovanja vzdržijo. Tako ko je šlo za prošnjo na vlado naj bi bilo zavarovanje proti toči obvezno. Ko so se vsi naši večinski svetovalci vzdržali seje, ker niso prejeli dvojezičnega povabila nanjo, so se modrijani opozicijski

svetovalci nad takim pravilnim zadržanjem naših, katerim jim je šlo za obrambo in spoštovanje materinega jezika, hinausko zgrajali in pravili, da je zadeva jezika »malenkostna stvar! To naj si vsi zavedni števerjanci zapomnijo. Čas je že, da take komunistične internacionaliste spoznajo tudi tisti, ki so jim še pri zadnjih volitvah nasledili.

ELEKTRICNO LUC DO ZADNJE HISE

Na prejšnji občinski seji so svetovalci zavrnili načrt elektrifikacije občine, ker ni bil popolnen. Zaradi tega sta se zglasila pri prefektu župan Podveršič in podžupan Ciril Terpin ter dosegla njegovo soglasje, da pristojni urad v Benetkah odobri tak načrt, po katerem naj dobi električno luč sleherna števerjanska hiša. Na ta način - tako vsaj upamo - bo vprašanje razsvetlave naše vsaj končno le urejeno, ker bo gotovo prispevalo k napredku naše obmejne občine. Električna razsvetljava je danes že skoraj tako potrebna kot zdrava pitna voda.

Vlada je odobrila nadaljni znesek 8.600.000 lir za zgradbo šol na Valeršiču in v Jazbinah. Poleg tega pa še 14 milijonov lir za zgradbo ene stanovanjske hiše. Rdeči bratci pravijo, da gre le za volilne obljube. Mi pa vemo, da denar le pride!

Za kritje primanjkljaja iz leta 1956 je ministrstvo dovolilo posojilo treh milijonov lir pri zavodu »Cassa Depositi e Prestiti«.

Poročila sta se Joško Stanič in Olga Terpinova. Mlademu paru obilo sreče!

Zaradi mrzlega vremena smo bili števerjanci zelo zaskrbljeni. Stari so pravili, da se vreme ne izboljša dokler ne poteče štirideset dni »mučenceva«. Izgleda, da so uganili.

Povpraševanje po našem vinu je zadnje čase zelo veliko. Cena mu je silno zrasla, saj ga plačujejo tudi po 150 lir za liter na debelo.

Pred izbíro

(Konec s prve strani)

po nazorih internacionalistično usmerjena Marina Bernetičeva. V Gorici kandidirajo Komica. Pri parlamentarnih volitvah gre za usodo države in ne samo za manjšinske pravice. Kdor je pameten ne postavlja na kocko prve za prazne obele drugih!

Slovenskega kandidata imajo, Nenni jevi socialisti v Gorici Nanuta, v Trstu Staneta Bidovca. Nenni jevi socialisti hočejo veljati za demokrate, čeprav vsaj doslej še niso pretrgali zvez s komunisti in se niso otresli svoje sopotniške vloge. In kar je za primorske Slovence toliko bolj važno, ti demokrati so sprejeli na svojo kandidatsko listo v Gorici titovca Nanuta, v Trstu pa Bidovca, katerega izbiri so tudi botrovali titovci. V najboljšem primeru, če hočemo biti blagohotni, imamo torej pred seboj listo sopotniške demokratične stranke, na kateri blestijo imena totalitarističnih kandidatov!

Prav te dni smo poslušali radijske prenose in brali poročila s kongresa Titove Zveze komunistov Jugoslavije. Če ni to, kar se je dogajalo v Ljubljani, najčistejši totalitarizem, kult osebnosti, popolno klečepazenje pred veljaki, potem tistemu, ki tega noče videti, res ni pomagati. Obiskalo nas je tudi precej znanec z druge strani meje. Kar so nam ti povedali o nedavni stavki v Trbovljah in o zadnjih parlamentarnih volitvah v Jugoslaviji, je samo potrdilo pravilnost naše ga vtisa.

In za predstavnik takšnega političnega sistema naj bi glasovali Slovenci v Italiji s tem, da bi dajali svoj glas za Nenni jeve socialiste? Demokratični Slovenci menimo, da ga je Nenni s sprejetjem titovcev na svoje liste polomil in da se mora v bodoče na drugačen način potegovati za slovenske glasove. Tudi svojo avtonomijo od komunistov mora drugače dokazati kot pa jo je doslej, kajti eno in drugo mu kviri njegovo demokratično legitimacijo, za katero se sicer vztrajno sklicuje.

GOSPODARSTVO

SETEV KORUZE: Da bomo dosegli uspeh s setvijo koruze, moramo slediti sledečim pogojem: Zemljo moramo globoko prekopati, najbolje že v začetku ali tokom zime. S tem dosežemo, da se zemlja dobro prezračuje in razkroji; koruzi moramo bogato gnojiti. Ako rabimo hlevski gnoj, mora ta biti dobro udelan in podoran že tokom zime in dopolnjen s superfosfatom. Za setev moramo zbrati zemlji in kraju primerno seme ter sejati ne prezgodaj temveč ko se vreme že primerno utopi in zemlja segreje. Skrbeti moramo, da bodo rastline na njivi primerno razraščene, to se pravi, da ne bodo pregoste niti, da ne bo praznih mest. Ko osipamo, damo primerno količino dušičnatega gnojila, še bolje je, da nekoliko tega gnojila potrosimo takoj ko koruzo oplememo in drugo količino ob osipanju. Nikdar ne smemo še zelena stebela koruze obrirati listov niti obrezovati vrhov!

Kakor rečeno moramo njive preorati že pred ali tokom zime. Ako bomo gnojili s hlevskim gnojem, bomo tega natrosili pred oranjem na njivi na črez in nato podorali. Sedaj, ko bomo pričeli sejati koruzo, pripravimo njive tako, da natosimo po površini umetna gnojila in nato njivo izorjemo v lehe. Če pa bomo sejali s sejalnimi strojem, njivo samo pobranamo potem, ko smo pometali umetno gnojilo. Da obvarjemo setev pred škodljivci, moramo njivo razkužiti s primernim sredstvom kakor je n. pr. ALDRIN, GEOTEACLORO i. p. To razkužilo lahko potrosimo na njivo pred brananjem ali oranjem ali pa v lehe, če sejemo koruzo na roko. Lahko ga pa tudi pomešamo med umetno gnojilo in vse skupaj potrosimo. Umetna gnojila pa, v tem slučaju, ne

smemo biti ona, ki vsebujejo apno. To so: Tomaževa žindra, apneni dušik (calcio cyanamide) in apneni nitrat. Ako smo njivo gnojili s hlevskim gnojem, bomo to dopolnili še s superfosfatom, in sicer približno 50 kg. na 1000 kvad. metrov. Če gnojimo samo z umetnimi gnojili, je najbolje gnojiti z enim od celovitih gnojil, kakor so: PKN, TRIFERTIL, TERNAPE, NITROPHOSKA in še druga. Teh gnojil potrosimo od 40-80 kg. na 1000 kvad. metrov. Razkužila ALDRIN ali druga rabimo približno 4 kg. na 1000 kvad. metrov površine. Ko smo tako njivo pripravili, posejemo koruzo. Kakšne vrste koruze bomo sejali? Splošno je znano, da nam križana semena dajo več pridelka ob enakih pogojih. Zato priporočamo sejati samo križane vrste. Križanih vrst koruze je mnogo in so razvrščene v zgodnje, srednje zgodnje, bolj pozne in pozne. Prve so n. pr. Wisconsin 270, Wisconsin 355, U 22, U 24A in še druge. Doba rašče traja približno sto do stodeset dni od časa, ko steblo zraste iz zemlje, steblo je nizko in ne doseže dveh metrov. Daje rumeno zrno, uspeva tudi v bolj skromni zemlji in ni zahtevno glede vode. Druge so n. pr.: Wisconsin 464, U 3, in druge. Rašča traja od 115 do 125 dni, visokost stebela do 2.30 m.; prva je rumena, druga pa bele sorte.

Tretje so n. pr.: Jowa 4316, Wisconsin 641 aa, Insurbia 521, U 41 in druga. Rašča traja do 135 dni, visokost do 2.45 m. Cetrte so n. pr.: U.S. 13 (rumeno), Indiana 750 A (belo), Ohio C 92 (rumeno), Funk's G 91 (rumeno), U 4 (belo) in druga. Rašča do 145 dni, visokost do 3 m. Te zadnje vrste so najpoznejše ali tudi najdonosnejše, zato pa zahtevajo dobro obdelano in dobro pognojeno zemljo ter primerno vlago. Sejemo jih okoli 25. aprila.

Ko koruza doraste na tri do štiri liste,

Bruseljska svetovna razstava Klavirski večer v Gorici

Nekaj števil

Pred dobrimi štirinajstimi dnevi so v Bruslju z vsemi svečanostmi odprli prvo svetovno razstavo po zadnji vojni, ki je obenem tudi največja svetovna razstava vseh časov. V sami belgijski javnosti in tudi v mednarodnem svetu ocenjujejo bruseljsko svetovno razstavo, ki jo imenujejo »tudi Expo 1958«, kot orjaško podjetje neprecenljive gospodarske pomembnosti.

Celotni razstavniki obsega površino 200 ha. Najemina za 1 kv. prostora znaša povprečno 500 bfr. Ze sama najemina bo prirediteljem prinesla okrog 1 milijardo bfr., t. j. okrog 13 milijard lir. Na razstavnem prostoru je zgrajenih nad 200 velikih poslopj in paviljonov. Investicije 51 na razstavni zastopniki držav cenijo na 4 milijarde bfr. Američani so vložili nad 900 milijonov bfr. Sovjeti svojih investicij niso objavili. Tudi to je verjetno državna tajnost, vendar cenijo strokovnjaki, da so porabili nad eno milijardo bfr. Razstavljeno blago po razstavnih paviljonih cenijo na 500 milijonov bfr.

Pri gradnji poslopj in naprav je sodelovalo nad 150 gradbenih podjetij in 20.000 delovcev. Plač in mezd so izplačali nad 1.300 milijonov bfr. Socialne datjave pri tem niso upoštevali. S tem pa gospodarski pomen razstave še ni izrpan. V samem mestu so izvršili številna stavbna dela. Za olajšanje prometa so porabili nad dve milijardi bfr.

Belgijska prestolnica pričakuje v prihodnjih šestih mesecih 35 do 40 milijonov obiskovalcev. Mnogi izmed njih bodo razstavniki tudi po večkrat obiskali. Število obiskovalcev na ta način lahko ocenimo na 50 milijonov. Kalkulanti so izračunali, da izda sleherni obiskovalec po 2000 bfr, kar pomeni 100 milijard bfr dohodkov. To je prav toliko, kolikor znaša letni belgijski državni proračun.

Kdor bi želel videti vse, kar bruseljska svetovna razstava nudi obiskovalcu, bi moral prepešačiti 140 km dolgo pot. To se pravi, da bi utrjen pešec porabil tri dni in pol za ogled celotne razstave, na koncu pa bi gotovo ne videl nobene podrobnosti. To je en nedostatek takih orjaških razstav, drugi ki je nujno v zvezi s prvim, je podedovana bolezen vseh razstav, nedogotovljenost. Ob sami otvoritvi razstave so bili samo trije zastopniki od 51 držav z deli pri kraju: Svica, Velika Britanija in Bavarcji. Francozi in Italijani bodo z vsemi deli pri kraju šele čez nekaj tednov. Paviljoni mnogih držav so še popolnoma ali napol prazni.

Kakšna pa so ta poslopja? Izgleda, kot da bi naše stotletje hotelo na vsak način pomesti s starodavnimi predstavami, da je hiša kotiček iz kamna in ometa, s štirimi stenami in nagnjeno ali ravno streho. Vse te predstave so v Bruslju izginitile. Navpične so se umaknile diagonalam. Betonske vrtiljavosti dajejo tem modnim stavbam videz smelega dinamike.

Galerija svetovnih čudežev

Nekako v sredi razstavnega prostora blešči orjaški čudež današnje tehnike. Ze samo zaradi njega se izplača obisk svetovne razstave. To je »ATOMIUM«, ki stoji na eni izmed 100.000 kg težkih krogel, ostalih osem pa sili v višino (najvišja točka doseže 102 metra nad zemeljsko površino). »Atomium« je viden tudi iz najoddaljenjših bruseljskih mestnih predelov. To je simbol današnje atomske dobe in središče bruseljske razstave. Ko se mu približujemo, se zdi, da se krči, ko pa smo tik pred njim ali pod njim, ga nehoti vrtimo med svetovne čudeže. Ta vtis se še poveča, če se po vrtilnem stopnišču povzpnejo po cevastih predorih v posamezne krogle in občudujemo sosedne orjaške krogle, ki dajejo predstavo z zraku plavajočih okroglin.

Imamo občutek, da smo v vsemirskem vozilu, ki nas vodi k Luni. V resnici pa je »Atomium« krepko pritrjen, saj tehta v celoti nad 2 milijona kilogramov.

Tudi Vatikan ima svoj veličastni paviljon. V eni izmed dvoran je orjaška Kristusova figura iz aluminjeve pločevine, ki predstavlja Vstajenje. Posrečena pa je cervika z nagnjeno ravno streho.

Poleg »Atomiuma« se je tehnično najbolj izkazala Francija. Dvonastropno glavno dvorano sestavljajo krivine in iz njih se spušča proti nebu orjaška pušica, nagnjena v kotu 45 stopinj.

Američani in Rusi

Američani nastopajo z največjo okroglo stavbo sveta, v glavnem iz stekla. Stavbo so krstili: »Panteon naših dni«. Stavba meri v premeru 104 metre. Tu so nameščeni elektronski možgani, ki na vprašanja po zgodovinskih podatkih odgovarjajo istočasno v desetih jezikih. »Tehnično demokracija« predstavljajo avtomatični številni glasovi. Bogato je zastopan tudi ameriški način življenja z modo, stanovanjskimi domovi, vrtovi, orjaškimi fotomontajami ameriških mest in televizijskimi prenosi v barvah.

Učinkovitemu ameriškem paviljonu nasproti stoji razsežna sovjetska stavba, napol tempel in napol tovarna. Orjaška dvorana je tlakovana z izreki in gesli. Eno tako geslo že ob samem vhodu zatrjuje, da jamči sovjetska ustava slehernemu državljanu svobodo besede, tiska, zbiranja in kulturnega snovanja. Laž je tudi tu za vrtarico. Tu se zahodnemu gledalcu predstavlja režim z vso svojo grobostjo. V zmedbi tehničnih pridobitev, od spuštnih modelov do reakcijskega letala TU 114, se prikazuje usoda človeka v kolektivni družbi.

Britanski paviljon strogo loči narodno-

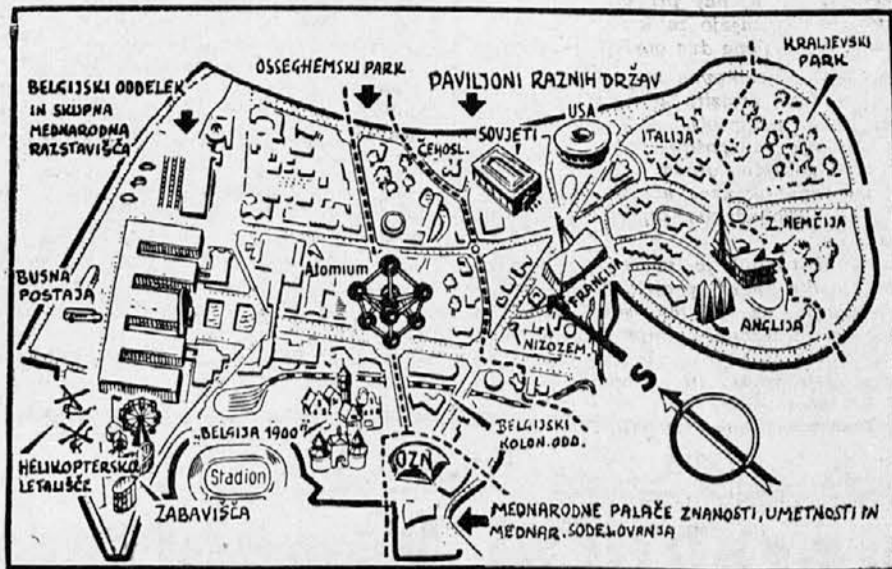
zgodovinske prispevke dežele od industrijskih. Svečano, vendar cerkveno tiha dvorana britanske narode zavesti in tradicije, prikazuje simbole britanskega dnevnega življenja angleškimi parki. Zraven pa se dviga razsežna tovarniška dvorana starega sloga. Dvorana je natrpana stojnic izvoznih trvd, da se atomski reaktor kar izgubi.

Jugoslovanski paviljon napravila na obiskovalca neprimerno prijetnejši vtis kot pa orjaške stavbe velesil. Paviljon je povsem prirojen sodobnemu okusu. Moderna steklena stavba zmernih razsežnosti. Izgleda kot malo mestec s pravokotnimi gledali. Tudi tu je oprema selv začetni fazi.

Jugozahodno od »Atomiuma« so razmešene velike mednarodne palače znanosti, umetnosti in mednarodnega sodelovanja. Prekrasni vrtovi in med njimi 175

srednjeveških belgijskih domov kličejo v spomin belgijsko preteklost. Tu je tudi vsevirska raketa bodočnosti za 75 potnikov. Navtični stadion ima prostora za 5.000 gledalcev. Nadalje je tu »kraljestvo otrok« z izolanim osebjem. Ob »Vhodu narodova« je 4.200 metrov dolga žična železnica, ki se vzpenja čez slapove vse tja do »Atomiuma«. Ob vhodu stoji nadaljni čudež: Trije orjaški »V« (viktory) iz betona. Po 450 metrov dolgem mostu, odkoder gledalci lahko občudujejo celotni razstavniki prostor, uhajajo pogledi na miniaturne železnice, na dvosedelne motorne rikše, s katerimi se lahko obiskovalci prevažajo po dolgem in počez...

Tu je tudi še posebno helikoptersko letališče, ki je največja belgijska igračka. Stalno so v zraku. Radovedni obiskovalci bi si radi v spomin vtisnili tudi pogled na razstavišče s ptičje perspektive.

SHEMATICNI PREGLED SVETOVNE RAZSTAVE V BRUSLJU ZGOVORNO IZPOVEDUJE NJENO VELIČINO

Poizkusi presajevanja srčne mišice

Po statističnih podatkih pomrje v civiliziranih državah se vedno največ ljudi zaradi srčne oslabelosti oziroma oslabelosti srčnih obočij. Zato ni nič čudnega, da si učenjaki in zdravniki nenehno prizadevajo, kako bi se učinkovito postavili v bran boleznim, ki zahtevajo toliko žrtve in to med dozorelo in najplodovitejšo plastjo razumnih ljudi.

Pred kratkim je iz Združenih držav prispela naravnost senzacionalna vest, ki pripoveduje, da je ameriški specialist za zdravljenje krvnih obočij uspešno presajenje srca in pljuč neke živalske vrste. Živali, kateri so pljuča in srce presadili iz telesa njene sovrstnice, poročilo ne omenja, zatrjuje pa, da je žival s presajenimi pljuči in srcem živel polne tri ure.

Istočasno se ameriški znanstveniki zelo intenzivno ukvarjajo s konstruiranjem mehanične srčne mišice, ki bo morda čez čas nadomestila obolelo »krvno sesalno« bolnika. Učinkovitosti takih poizkusov so nepregledne.

Morda ne bo odveč poklicati si ob tej novici v spomin izsledke francoskega učenjaka, prof. Hoffmanna, ki je januarja letos objavil nekaj svojih izkušenj. Hoffmann pravi med drugim tudi tole:

Bilo je leta 1951. V mrzli noči so v Chicagu našli zamorko, ki je malo preveč pogledala v kozarec in obležala na cesti. Ko so jo v jutranjih urah prepeljali v bolnišnico, so bili prepričani, da je zmrznila. Pri natančnejši zdravniški preiskavi pa so ugotovili, da je kljub telesni

toploti, ki se je znižala na 18 stopinj Celzija, ostala pri življenju.

Skoraj istočasno je smeli pariški zdravnik svojo pacientko, ki je bolovala na vnetju trebušne mreine in je bila zapisana smrti, položil v kopalno kad in jo obdal z veliko količino ledu. Se pred tem pa je zauzila določeno količino posebnega »cocktaila«. Oba postopka sta zavrnila življenjski potek v telesu bolnice. Zdravnik je tako pridobil na času, da je izvršil potrebni kirurški poseg. Umetno »zimsko spanje« je prvič v zgodovini človeštva rešilo človeško življenje.

To neprostovoljno zimsko spanje je kirurgji odprlo nove možnosti za kirurško zdravljenje podedovanih ali pridobljenih srčnih napak. Posebno pri tistih srčnih napakah, ki zahtevajo kirurški poseg na brezkrvni, široko odprti krvni mišici. Ze do tedaj so kirurgi odpirali srce - potrebno je bilo samo pritekajoče in otekajoče krvne žile stisniti. V takih primerih pa je imel kirurg na razpolago komaj tri minute časa za operacijo. Možgani, ki so najboljčnejši človeški organ, so po treh minutah prenehanja srčnih utripov smrtno nevarno ogroženi. Po štirih minutah prekinitev srčnega obtoka pa normalno ni izgledov, da bi možganska središča prekinitev preživela. Za operacijo je to vsekakor prekratka časovna doba.

Medikalmentalna in fizikalna sredstva, s katerimi je mogoče znižati telesno temperaturo in s tem zaviriti presnovo, kar

Mlada pianistka Marjana Bolko je imela že predlansko leto v Trstu, v dvorani Ridotto Politeama Rossetti svoj zelo lepo uspehi klavirski večer z obširnimi programom. Zato smo jo želeli poslušati tudi med nami, v našem mestu. Tako jo je povabilo Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorico, kjer je koncertirala koncem prejšnjega meseca v dobro zasedeni dvorani Marijinega doma.

Med poslušalci smo opazili naše goriške glasbene vravke, ki so kakor ostali poslušalci z zanimanjem sledili izvajanju sporeda, ki je vseboval samo izbrane in težke skladbe.

Take skladbe zahtevajo dobro izurjene klavirske roke, posebno še Chopinove »Etude«, F-mol, Ges-dur in C-mol, ki jo glasbeniki imenujejo »revolucijska«, ker predstavlja izraz Chopinovih čustev ob spominu na žalostno usodo njegove ljubljene domovine Poljske.

Se zelo mlada pianistka Bolkova je kljub svojim nežnim ročicam zajela skladbo z vso odločnostjo in jo imenitno postvarjala vse do kraja. S polno čustvenostjo nam je zaigrala Chopinovo »Uspavanko«. Pasaže so se prelivale kot biserni prameni druga v drugo in nam pričarale zares zasajano razpoloženje.

O Beethovenovi sonati v F-molu op. 2 bi rekli, da zahteva ta izredno visoko mero muzikalne poglobitve in stilnega pojmovanja. Temu se skuša doraščajoči umetnik približati in utrditi svoj odnos do čistega klasicizma. V tem smislu lahko presojamo mlado umetnico Bolkovo, ki je že sedaj premagala marsikatero resno težavo i tehnično i razumsko, da se čim bolj približa velikemu Beethovenu. V teku tega večera je spričo takega stopnjevanja obenem rastla nadovednost, kako bo pianistka interpretirala impresionista Debussyja. Z »Arabesko« in še posebno z »Vrtovi v dežju« nam je podala nov dokaz znatne zrelostne stopnje pojmovanja impresionističnih skladb. Fina lahkotna tehnika je prišla do izraza v »Vrtovih v dežju«, medtem ko je podala Tajčevičevih sedem balkanskih plesov s karateristič-

nim poudarkom srbskih folklornih plesnih oblik.

Sedemnajstletna dijakinja Marjana Bolko študira muziko pri naši znani mojstrici prof. Mirci Sancinovi že od prvega začetka.

Tako smo po dolgem času imeli spet prelep koncertni večer. Občinstvo se ni zganilo s sedežev, dokler ni pianistka dodala še nekaj skladb. V znak priznanja je prejela nekaj soplekov cvetja.

b. a.

Radijski oddajnik potuje skozi želodec

Radijski oddajnik, ki ga lahko pogoltnemo, ne spada med najnovejše potegavšine mojstrskih vohunov in ljudi, ki bi taki radi postali, pač pa je to zelo resna iznajdba, morda naravnost epohalna pridobitev medicinske vede. Pri žledolnih in črevesnih obolenjih, pošilja radijski oddajnik svoja opazovanja naravnost z obolenih mest. Na ta način so se želje zdravnikov, da si ogledajo notranjost bolnikov in se prepričajo o bolezenskem poteku, že kar znatno izpopolnile.

Dva učenjaka, Farrar in Zvorkin, v New Yorku sta izdelala radijski oddajnik, ki je dolg 3 cm in širok 1 cm. V plastični školjki je nameščen miniaturni radijski oddajnik. Suha baterija ima velikost petlirskega kovanca. Zelo občutljiva membrana na školjki oddaja ob pritisku električne sunke.

Bolnik pogoltno radijski oddajnik kot večjo pilulo. Kakor hitro je oddajnik dosegel želodec, oddaja zelo rahle električne sunke, ki jih pojača zdravnikov sprejemnik. Po moči in ritmu znakov, ki nastajajo pri prebavi in se prenašajo na membrano, razbere zdravnik, na katerem mestu poti se pojavljajo nerednosti.

Na röntgenski zaslonki zdravnik lahko zasleduje potovanje oddajnika. S pomočjo magneta, ki ga zdravnik na zunanji strani telesa pritiska na trebušno votlino, je mogoče oddajnik zaustaviti na važnih predelih prebavne poti. Na drugi strani pa je prav tako mogoče oddajnikovo potovanje po »nezanimivih« predelih pospešiti.

Rockefellerjev institut za zdravniška raziskovanja v Manhattanu, kjer so prvič javno prikazovali ameriški radijski sprejemnik po prebavni poti na živem človeku, sporoča, da se je priprava praktično že zelo dobro obnesla. Prav tako ta ustanova zatrjuje, da bo oddajnik v bližnji prihodnosti izredno važno dopolnilo röntgenskega obsevanja. Ameriška iznajditelja sta tudi prepričana, da bo mogoče oddajnik še v mnogem izpopolniti. Tako mislita, da bi lahko oddajal tudi podatke o temperaturi in o vrednosti žledolnih in črevesnih sokov. Pri tem mislita tudi, da bi oddajnik v razsežnostih lahko še zmanjšali.

OD TU IN TAM

Celotni razred neke višje dekleške šole v Philadelphiji v Združenih državah je sodnik obsočil na 250 dolarjev globe zaradi javne nesposobnosti. Pri neki razredni proslavi so dekleta presenečeno ugotovila, da jim manjka 9 plesalcev. Telefonično so alarmirale gasilce, da bi si med njimi zagotovile primanjkljaj plesalcev.

Ravnatelj neke gimnazije na Zahodu je nabavil za profesorsko zbornico stensko zrcalo in poslal račun pristojni šolski oblasti v plačilo. Oblast pa je nabavko zavrnila z utemeljitvijo, da proračun takih izdatkov ne predvideva. Nato je ravnatelj zavoda označil v svojem drugem pismu šolski oblasti zrcalo za »humanreflektora in priporočilo oblasti, da izdatek knjiži pod postavko »aparati«. Račun je nato oblast gladko poravnala.

POD ČRTO

Oj, ti sloni...

Bilo je nekaj minut po polnoči, ko je Santel odpravljaj voz proge št. 7 v »stalco«, kakor so imenovali šrambo tramvajskih vozil. Tedaj se mu je približal sprevodnik Tonin z zadnje ploščadi, zaživljaj in dejal: »Tu je nekdo na zadnji ploščadi pozabil mladega slona.«

»Dežnikov in slonov se ne dotikamo«, ga je pokaral Santel, ki je bil za tri službeno leta starejši od Tonina. S škripajočimi zavorami je vozilo zavilo v štalo.

V šrambi je slon brez upora izstopil, oba tramvajca pa nista vedela, kaj naj z njim počneta. Končno je Santel pobrskal po svoji oguljeni knjižici in tu je stalno črno na belem: »Najdene stvari čuva sprevodnik in jih izroči oddelku za najdene predmete kakor hitro mu je to mogoče.«

»Pa lahko noč«, je dejal Santel. Zadeva je bila zanj urejena. Svojeja stanovskega prijatelja je pustil samega s slonom. Tonin je zgrabil slona za trobec in odcepil z njim proti domu. Pijanček, ki je srečal nenavadno dvojico, se je hudo prestrašil, prepričan, da se ga prijemlje delirij. Zavil je v lekarno, ki je opravljala nočno službo, in si kupil zavojček aspirinov. Z njimi je slona srečno spravil iz spomina.

Doma je Tonin prepotil srajco in majo, preden je slona zrinil po stopnišču. Pustil je slona pred stanovanjskimi vrati in odšel v spalnico. Žena je bila že v postelji. Pa ji je dejal: »Veš slona moram čuvati, dokler ne odprejo oddelka za najdene predmete.«

Žena je svojo slabšo polovico obsula z imeni živali, ki po velikosti komaj za-

ostajajo za sloni. Toninova poroka je prišla tako, da sta se oba zaljubljenca medsebojno pitala z imeni malih živalic: »Moj golobček, moja sladka čebelaček V teku let pa so živalice seveda zrastle v »osla«, »kozo«, in podobno. Na vsak način pa se golobček in čebela še nista povzpela do do slona.

Da bi pretrgal zoološke litanije svoje žene, je Tonin porinil slona v spalnico. Ta je bil prepričan, da je obsežna postelja namenjena njemu. Zato je globoko zazelal, pokleknil, nato pa se je zavil z vso težo na Toninov del zakonske postelje, ki je ob sprejemu novega gosta glasno zaskripala. »Kaj si bodo vendar mislili Pertotovi pod nami!« je zavilila žena in skočila s postelje. Zakonska dvojica je končno prenočila v kuhinji na tleh.

Drugo jutro se je slon z veselo mahajočim trobecem znašel ob kuhinjski mizi. Pojedel je obilno vrečico suhega kruha, ki ga je sprevodnikova žena spravljala za drobtine, posrkal lonec mineštre, ki je bila namenjena za dvojce kostil, pogoltnil je dva zavojčka jugoslovanskih cigaret, poškopnil s kavo hčerko Vjolicco in še vse kuhinjske stene povrhu, nato pa z veselim trobetanjem sporočil bližnji in daljni okolici, da je z zajtrkom kar zadovoljen. Ko pa je hčerka Vjolicca kasneje pri zemljepisni uri pripovedovala o slonovem obisku, je profesor vpisal v dnevnik: »Vjolicca K. se norčuje s pripovedovanjem bedastih laži!«

Medtem je Tonin potisnil svojo službeno čepico na glavo. Ta vzbuja civilnim mešancom potrebno spoštovanje in disciplino. Na ta način je bil opremljen proti vsakemu razburjenju, ki ga je obetalo sončno jutro. S slonom se je namenil naravnost na tramvajsko ravnatelj-

stvo. To je bilo prav ob času, ko so vse mestne ulice nabite ukaželjne mladine. Tako so Tonina spremljali tropi šolarjev in šolaric. Meščani so seveda pridno zabavljali čez, mestni tramvaj bodo opremili z modernejšimi in hitrejšimi prevoznimi sredstvi »ala džungla«. Cerin je spraveval Tonina po dovoljenju javnih sprevodov pustnega značaja. Prometnik pa ga je opozoril na predpise o prehitvanju s sloni. Ves poten je končno Tonin prispel pred ravnateljstvo tramvajev in slona privezal h kandelabru.

»Zelo mi je žal, vendar divjadi ne sprejemamo v šrambo«, je dejal upravitelj oddelka za najdene predmete in poslal Tonina k samemu ravnatelju. Ta je zmajeval z glavo, ko mu je Tonin obrazložil vso zadevo. Nato je stopil v sosedno sobo, da bi telefonično poklical znamenitega zdravnika za živčna obolenja. Profesor se je bliskovito javil in dejal, da je to povsem jasen primer ponorelosti. Sprevodnik boluje na elefantističnemu Herkules kompleksu, ki da verjetno izvira iz otroških let, ko se je igračkal s Teddy medvedki. Bolezen bi bilo mogoče odpraviti, je zatrjeval profesor, z ducatom elektrošokov v svezi z temeljito duševno žehto.

Ko pa je ravnatelj pogledal skozi okno, bi kmalu spustil slušalko na tla. Pred poslopjem je stal slon in veselo vrtel svoj trobec proti množici radovednežev.

»Dragi Tonina, je dejal ravnatelj, »taka najdba je edinstvena. Dokler ne bo izvoljen nov občinski svet, si slona kar obdržite! Najbolje kar doma na stanovanju, zato pa vam dovoljujem en dan dopust.« Tonin je storil tako kot mu je bilo naročeno. Hišni administrator, ki je bil politično istih misli kot tramvajski ravnatelj, mu je dovolil, da je slona name-

stil v kletni drvarnici.

Slon se je novemu okolju kaj hitro privadil, prav tako pa se je tudi Tonin sprijateljil s svojim novim podnajemnikom. V prostem času je Tonin slona pridno dresiral in že po nekaj tednih je razumna žival skakala skozi goreče obročje in se povzpela celo na kolo. Otroci so veselo jahali na njegovem hrbtu.

Ob sobotah je slon s svojim rilecem pral avtomobile vsem srednjim posestnikom motornih vozil v hiši. Slonov gnoj je pobiral Društvo malih vrtinarjev. Obiskovalcem je Tonin rad razkazoval svojo najdbo, trkal s členci desnice po zobeh in učeno pripominjal »Pristna slonovina! To bodo krasne klavirske tipke!«

V »Malem listu« je zagledal luč sveta oglas: »Posojamo slona proti zmerni najemini.« Mestni gledališči obeh deželnih jezikov sta si izposojevali Toninovo najdbo za vse drame in komedije, katerih dejanje se vrši v črni Afriki. Celo opera je segla po slonu, pa čeprav je bil njegov gospodar neplemenite pasme. Tenorist Gigicuglia je na njegovem hrbtu prepeval operne arije.

Pa so se približale binkoštno volitve. Najbogatejša stranka je slona najela za vso dobo volilne propagande. Na obeh platnicah slonovega ozadja sta bleščala po dva plakata z napisom: »Kdor voli Viktorja Vijakoviča, voli slona za prodajalca porcelanovine!«

Ko so volitve končale, se je Tonin s težko glavo zbudil. Slon je izginil. Hudobni jeziki so pripovedovali, da so ga ugrabili. Stranka Viktorja Vijakoviča je bila namreč strahovito poražena. Morda je zbežal čez mejo. Tam ne rabijo za volilno propagando afriških slonov, ker imajo dovolj krščenih.

T. T.

Trst pred volitvami

Za štiri poslanske sedže v rimskem parlamentu se v Trstu priverja in peha nič manj kot enajst list. Od teh niti ena slovenska. Mnogi naši ljudje se sprašujejo, zakaj ni nobene slovenske? Zato ker sta komunistom in njihovim sopotnikom, ki še uporabljajo slovensko govornico, bofi pri srečanju italijanske komunistične in italijanske socialistične stranke, kot pa slovenska lista. Prav zato je tudi bilo nemogoče postaviti slovensko listo, ki bi imela nekaj izgledov za uspeh.

Postavljati slovensko listo brez upa zmage pri sedanji za Slovence skrajno neugodni volilni geometriji, bi bilo nepolitico in negospodarsko. Slovenske organizacije pač ne razpolagajo z milijoni, ki jih še tako skromna volilna propaganda zahteva.

Enajst list si je torej v laseh. Italijanske stranke postavljajo na govorniške odre italijanske politike velikih in srednjih kalibrov v upanju, da bo vsaj radovednost potegnila volivce in poslušalce na trge in kinematografske dvorane. Pri vsem bobnanju in trobentanju pa je udeležba na volilnih shodih kaj pičla. Zanimanje ljudstva za volitve pada iz leta v leto. Ljudje se zavedajo, da današnji volilni stroj, ko postavljajo stranke svoje kandidate za obsežna volilna okrožja in ko volivci ne volijo kandidata osebno, ampak strankino listo z imeni več mož, ki jih večkrat niti ne poznajo, ni sposoben dati ljudstvu v parlamentu pravega zastopstva. Po tem ustroju izvoljeni poslanci ne odgovarjajo svojim volivcem, ampak stranki, zato tudi parlament ni predstavnik državljanov, ampak strank, katerim je največkrat strankarska korist nad koristjo države in državljanov. Prav zato je vrnitev k enopostlanskim volilnim okrožjem vprašanje, ki zasluži resno preučevanje.

Prognoze o volilnih izidih so vedno tvegana zadeva, vendar kaže da bosta na binokostnih volitvah izvoljena po en demokratski in en komunist. Ni Verjetno, da bi mogel novofašistični kandidat dobiti 33.000 glasov, kolikor bo verjetno znašal volilni količnik. Če bi bili independentisti nastopili z eno samo listo, bi morda pridobili enega zastopnika v rimskem parlamentu. Z razcepjenostjo pa je vsaka taka možnost izključena. Ti glasovi so v ostalem izgubljeni, ker ne pridejo v poštev pri razdeljevanju ostankov. Tako upoštevanje je po zakonu mogoče le pri listah ki so po vsej državi dosegle najmanj 300.000 glasov in vsaj enega poslanca brez ostankov.

Ostali dve poslanski mesti v Trstu bosta dodeljeni listam, ki bosta izkazovali največ ostankov. Tako bi utegnili novofašisti, če ohranijo glasove iz leta 1956, odnesti tretjega poslanca. Katera lista bo prejela četrtega poslanca, je danes nemogoče predvideti. Največ izgledov imajo vsekakor demokratski.

Komunistična lista nosi ime kandidatinje, ki je po rodu Slovenka. Prav tako je na listi Italijanske socialistične stranke bivši komunist, Slovenec po rodu. Ti imeni naj bi lovili slovenske glasove. Vaba ni slaba. Vprašanje pa je, kateremu kandidatu bodo zapeli slavo preferenčni glasovi obeh italijanskih strank?

„Ljudska Fronta“ in volitve

Ali bodo pri binokostnih parlamentarnih volitvah Nenniijev socialisti (PSI) bronili določeno samostojnost ali bodo korakali skupno s komunisti? To je gotovo eno izmed najvažnejših vprašanj sedanjih volitev. Od odgovora na to vprašanje je odvisna volilna odločitev pre mnogih volivcev. Nenni in njegovi prijatelji doslej na to vprašanje še niso odgovorili jasno in nedoumno.

Očitno se za enkrat trudijo, da bi odvezli glasove demokratskomu, na drugi strani pa se prav tako trudijo, da bi se ne zamerili komunistom. Trmoglavost odgovora na to vprašanje tako s strani komunistov kot s strani demokratskih strank pa je le izsilila zadostno javnost, in sicer v smislu nadaljnjega sodelovanja nenniijevcev s komunisti.

Tako imenovani državni svet KPI je Nennija pozval, naj še pred 25. majem izjavi, ali je pripravljen nadaljevati z desetletnim sodelovanjem s KPI, ali ne. Jasnega, pogumnega odgovora sicer ni bilo, vendar so klanki v Nennijevem »Avantiu« povedali, da so nenniijevi pripravljene korakati tudi v bodoče pod zastavo KPI. S tem vstaja na obzorju spet »ljudska fronta«, ki jo je Nenni že tolikokrat pokopal. Nenni je namreč zapisal: »PSI nima z antikomunizmom ničesar skupnega. Socialisti niso nikoli poskušali, da bi komuniste izločili iz poli-

Povečan uvoz goveda

Trgovinska zbornica je objavila nova določila glede trgovinskih izmenjav med Italijo in Jugoslavijo. Carinarice v Trstu in Gorici so pooblaščenice, da zvišajo kontingent, določeno z medsebojno trgovsko pogodbo od predvidenih 12.000 glav goveda na 16.000 od 1. maja do 31. avgusta. Na Trst odpade 3.000 glav, na Gorico 1.000. Poleg tega bo Trst lahko uvozil 50 ton konzerviranih rib kot dodatek obstoječemu kontingentu.

Tudi za obmejni trgovinski promet med našim mestom in jugoslovansko obmejno cono so določili nekaj carinskih olajšav.

Podrobnosti imenovanih olajšav niso znane, vendar je vest vzbudila med prebivalstvom živahno zanimanje. Obiskovalci obmejne pasu z obeh strani si želijo ustreznih olajšav.

tike, kajti dobro se zavedajo, da je v Italiji sleherni demokratični in socialni napredek brez komunistov nemogoče.

Za orientoacijo slovenskih demokratičnih volivcev je pomemben tudi tale stavek omenjenega članka: »V ostalem zadržuje, da komunistične tovariše spominimo, da je sama socialistična združitev samo zaradi tega izostala, ker nismo hoteli biti nezvesti delavskim množicam.«

Sedaj je kljub formalni uradni negotovosti v vrstah PSI jasno, da se bodo tudi nenniijevi zavzemali za »ljudsko frontaštvo«, ker pomeni najresnejše ogražanje svobode in demokracije v Italiji, Slovenskim volivcem smo to resnico dolžni povedati, da ne bi bilo izgovorov, da o vsem tem niso bili poučeni.

Praznik dela

Dan 1. maj praznujejo delovni ljudje po vsem svetu svoj tradicionalni praznik; delovni ljudje vseh slojev in političnih prepričanj. Za drugo polovico dvajsetega stoletja pa je značilna cinična nedostojnost našega časa da so namreč ob tem prazniku dela najhujšemu trombetači sami pohajali in trapolerji, poklicni revolucionarji, vojni dobičkarji in revolucionarji. Dobro vedo, zakaj. Delavski žulji, njihove neutешne nade v pravičnejšo usodo so ob kipenju in vrenju zrinile na površje usledno, ki se zajedalsko napaja z zaupanjem in lahkovernostjo številnih delavskih množic. Kdaj bodo te množice spregledale in pogrnale samozavane krive preroke? Temu preudarku posvetimo danes nekaj minut.

PREDVOLILNA RAZMIŠLJEVANJA

Teoretični in praktični komunizem

Namera ustanovitve komunizma je bila odstranitev meščanske družbe, da bi na ta način prenehala kapitalistično izkoriščanje človeka po sočloveku. Komunizem, se je izrazil mladi Marx - izoblikuje »totalnega človeka«; človeka, ki bo gospodar narave in narodnega gospodarstva. To je bila prvotna namera komunizma; tak se nam komunizem teoretično še danes predstavlja. Posebno tu pri nas, kjer se trudi da bi prikriji svojo praktično naravo.

Ta komunizem pa je povezan s tragiko, ki se odigrava v konkretni zgodovinski stvarnosti, kjerkoli se komunizmu posreči, da uveljavlja svoje zakone. Čeprav so oznanjali večjo pravičnost in pospeševanje človečanstva, so zmagoviti komunisti postavili vladavine s takimi tiranskimi oblikami kot jih bolj nečloveških in totalitarističnih zgodovina doslej ni poznala. Teror je bil in je za te vladavine, če že ne kontinuirano, pa vsaj periodično veljavna metoda vladanja.

Morda bo kdo ugovarjal, da je ta sodba preveč absolutna, da je tudi v komunističnih deželah viden napredek - večini celo znaten - da so krivice in največje neenakosti odpravili. Tega gotovo ni mogoče zanikati, in nad takimi pojavi se lahko samo veselimo. Te majhne svetle točke pa v nobenem primeru ne morejo osvetliti sence, ki obdaja komunistično podobo. Dokazuje za to nam nudijo delavske vstaje, kmečki upori in revolte razumnikov. Kolikokrat so morali komunisti te vstaje zatirati s krvjo! Dokazi pa so tudi množične deportacije, taborišča prisilnega dela, milijoni beguncev, ki bežijo iz pekla zatiranih eksistenc. Prav tako pa tudi žene ovirne in mimska polja ob državnih mejah. Strelski jarki in strojnična gnezda ne zapirajo poti sovražniku od zunaj in niso postavljena proti invaziji. Zapornice so postavili zato, da bi z njimi preprečili beg mož, žena in otrok iz lastne domovine. Kako grozotno je tako priznanje!

Potrebni svoboščin, ki so predpogoj za razcvet človeških osebnosti, ni več ali pa so te svoboščine omejene samo na komunistične izbrance. To je trdo dejstvo, ki ga ni mogoče utajiti. Najvišje načelo sovjetske ustave in zakonodaje, ki je model tudi za satelitske dežele, ni spoštovanje teoretično priznanih človečanskih pravic, pač pa »socialna varnost«, to se pravi varnost režima in partije. To je zopet potrdil komunistični kongres v Ljubljani.

Vse, kar štiti vladajoče položaje in prednosti »novega vladajočega razreda«, partijskih poglavarjev in njihovih privrsevov, je postalo zakon, in to pod prevezo, da je ta razred utelešenje koristi in želja proletariata. Največjo skrb temu razredu povzroča nastanek kakršnekoli opozicije, ki bi ogražala položaje in oblast. To je tudi pravi vzrok, zakaj ni v komunističnih deželah nobene svobode. Delavec si tam nikoli ne bo izvojeval pravice do stavke. Izražanje mnenj bo vedno strogo omejeno. Nenehna propaganda v zvezi s cenzuro knjig in časnikov ter celo pisemske pošte, onemogoča, da bi si podaniki komunistične vladavine ustvarili določeno mnenje o političnih, filozofskih ali verskih vprašanjih. Podanik ne bo nikoli mogel svobodno in neovirano govoriti.

Z najrazličnejšimi metodami poskuša komunizem človekove misli usmerjati v določene tokove. Komunizem je človeka oropal lastne biti, oropal ga je njegove duše, kakor je to ugotovil nekdanji komunist, Ignazio Silone.

Na vprašanje, kako je bilo mogoče, da je Marksov in Engelsov komunizem splošno strahovladno, ki je uničila svoboščine,

Volilno zborovanje SDZ

V nedeljo 20. aprila je širši odbor SDZ priredil v dopoldanski urah v svojih prostorih v ulici Machiavelli 22 volilno zborovanje, ki so se ga polnoštevilno udeležili vsi člani širšega odbora.

Predsednik, dr. Josip Agneletto, je v svojem govoru v podrobnostih analiziral in obrazložil vse tehne razloge in zapreke, ki Slovincem na tem ozemlju ne dovoljujejo, da nastopajo na binokostnih parlamentarnih volitvah s slovensko listo. Obširno je tudi utemeljil zahteve, da s posebnim zakonom pridejo v bodoče Slovinci do svojega parlamentarnega zastopstva, podobno kakor se je to zgodilo v Dolini Aosta. V naporih za doseg tega smotira bi se morali združiti vsi Slovinci.

V nadaljnjih svojih izjavah je dr. Agneletto obrazložil odnose SDZ do SKS. Koordinacijski odbor obeh organizacij, je dejal dr. Agneletto, zaseda vselej, kadar so na tapetu skupna vprašanja. Tako tudi v sedanji predvolilni dobi. Nato je v podrobnostih obrazložil stike z nekaterimi strankami, ki so se zanimale za slovenske glasove ob binokostnih volitvah. Vsem tem zastopnikom je ožji odbor neposredno sodelovanje odklonil iz razlogov, ki jih je predsednik tudi preprečevalno utemeljil. Pred očmi smo imeli zgolj praktične slovenske koristi, je dejal.

Podrobnejše je nato analiziral odnose z vsemi enajstimi listami, ki nastopajo na našem ozemlju in razčlenil njihovo zadržanje do slovenske manjšine.

Predsednikovemu poročilu so sledile zelo animirane debate, ki so se jih udeležili skoraj vsi prisotni številni odborniki. Po vsestranskem razmotrivanju nastale politične situacije je bil soglasno sprejet predlog za koordinacijski odbor. Slep bo objavljen, ko ga bo odobril tudi koordinacijski odbor.

Stebrišče evropske bodočnosti

V zadnjem času pogostokrat prebiramo kratice raznih povojnih evropskih ustanov, pa se nam dogaja, da nas spomin pušca na cedilu in ne vemo, kam naj bi te označbe uvrstili. Zato ne bo odveč, če si te ustanove boljše ogledamo, ne samo po njihovem namenu in svrhi, pač pa tudi o njihovih izgledih za bodočnost.

Da bi bolje izkoristili Marshallov načrt za pomoč evropskim deželam po drugi svetovni vojni, je bila l. 1948 ustanovljena Evropska organizacija za gospodarsko sodelovanje (OECE), ki je dejansko postavila temelje za zgraditev Združenje Evrope. V desetih letih svojega obstoja se je v deželah, ki spadajo k tej organizaciji, industrijska proizvodnja povečala za 90 odstotkov, poljedelska proizvodnja za 55 odstotkov, trgovska izmenjava med članicami OECE za 275 odstotkov, z državami izven organizacije pa za 79 odstotkov.

Leta 1949 je bil ustanovljen Evropski svet, v katerem so zastopane naslednje države: Vel. Britanija, Francija, Italija, Belgija, Danska, Nizozemska, Luksemburg, Norveška, Švedska, Islandija, Grčija, Turčija in Irska. Njegov namen je, da deluje za čim ožjo povezavo med zahodnimi državami zlasti pri reševanju skupnih zadev in koristi. Sedež organizacije je v Strassburgu.

Na predlog bivšega francoskega zunanjega ministra Roberta Schumana je bila l. 1952 ustanovljena Evropska premogovna in jeklarska skupnost (CECA), ki se je izkazala kot učinkovit poizkus za ustanovitve naddržavne in moderne Evrope. V tej skupnosti je bilo l. januarja 1958 zaposlenih 1.680.000 delavcev nasproti 1.600.000 leta 1952. Proizvodnja premo-

in jekla se je v petih letih obstoja te organizacije zelo pomembno zvišala.

Organizacija CECA je postavila temelje za Skupno evropsko tržišče (MEC) in za Evratom (Skupnost atomske energije CEA). Obe ustanovi sta bili zasnovani z mednarodno pogodbo, podpisano v Rimu leta 1957 in sta stopili v veljavo l. jan. 1958. Skupno evropsko tržišče obsega: Belgijo, Francijo, Nizozemsko, Italijo, Nemčijo in kolonije teh držav. Carinske zapreke bi morale postopoma odpraviti v 12 letih. Kakor pa vse kaže, bi se moglo Skupno evropsko tržišče popolnoma uveljaviti že v 6 do 8 letih.

Mnoge sosedne države že sedaj uvidevajo, da je njih obstoj izven Evropske skupnosti gospodarsko nemogoče, zato se potegujejo za tako imenovano svobodno gospodarsko cono, ki bi omogočila njihovim proizvodom pristop na Skupno evropsko tržišče.

Pet evropskih gospodarskosocialnih ustanov: OECE, Evropski svet; CECA, MEC in CEA predstavlja stebrišče, na katerem se gradi Evropska federativna skupnost, ki bo prinesla Evropi dovolj dela, blaginje in zadovolstva.

Občni zbor nabrežinske posojilnice

V nedeljo, 13. p. m. se je vršil v Nabrežini redni občni zbor Kmečke in obrtniške posojilnice v Nabrežini. Po smrti predsednika, pok. arh. Radoviča je vodil predsedniške posle, podpredsednik g. Jože Skrk, ki je obnemu zboru tudi predsedoval.

Iz poročila odbora je razvidno, da slovenski zadržani zavod stalno napreduje. Vloge se stalno večajo, po posojilih pa je prav tako vedno večje povpraševanje. Odobrena bilanca za leto 1957 izkazuje 63.741 lir čistega dobička, kljub temu, da je imela Posojilnica v preteklem letu znatne izredne izdatke.

Po odobritvi so se vršile volitve novega predsednika. Pred tem pa so zborovalci z enominutnim molkom počastili spomin pokojnega predsednika, arh. Radoviča. Pri tajnem glasovanju je predsedujoči razglasil, da je bil za novega predsednika izvoljen gospod Josip Terčon iz Nabrežine.

Pri slučajnostih je med drugimi predlagal odbornik Colja iz Devina, naj bi si Posojilnica preskrbela svoj lastni sedež, ker sedanji prostori ne odgovarjajo delovanju Posojilnice. Odbor je zatrdil, da bo to zadevo preučil in jo skušal tudi uveljaviti.

Gospodu Josipu Terčonu iskreno čestitamo k izvolitvi! Mislimo tudi, da bi si boljšega predsednika zborovalci ne bi mogli izbrati.

PODPIRAJTE SDD

DAROVI

Za tiskovni sklad »Demokracije«: N. N., Nabrežina 1000 lir; Anton ...ič kanad. dolarjev 7.-; prijatelj iz Kaira 2 Leg; dr. I. S., Dunaj šil. 100.-; R. Zobec šil. 125.-; E. F. - E. L. - M. 500 lir
Za SDD - V počastitev spomina pok. I. Jančarja darujejo M. Dovgan 1000 lir in Ivan Rauber ter N. N. 2000 lir.
Vsem darovalcem iskrena hvala!

namesto da bi jih spjel na nova pota, ni težko odgovoriti. Razlago najdemo v pojmovanju človeka komunističnih utemeljiteljev. Njihov »materializem« zatrjuje, da bodo materialni pogoji obstanka in posebno še proizvodne razmere na suveren način skvale človeško dušo in njegov duh. Tega naziranja je polna Leninova zamisel, da je mogoče s primernimi in znanstveno utemeljenimi sredstvi (z vtepanjem v glavo, z možgansko žehto, z javno samokritiko, z izsiljenimi priznanji in s podobnimi zločinskimi mažami) »ustvariti« brezpodporna človeka, kakršnega potrebuje in si želi strahovlada. Marx in Engels sta kljub humanističnemu prizvoku ustvarila osnovne zamisli političnega instrumenta, ki sta ga izročila ruskim nihilistom Leninu in njegovim živno razkrojenim in duhovno razklanim naslednikom kot orožje za zmago oktobrske revolucije.

Ta instrument je diktatura proletariata, ki polaga vso oblast v roke partijskih poklicnih veličin. Ta režim je nezdržljiv s svoboščinami, ki so jih objubljali - za kasneje. Poskušali so in še vedno poskušajo, da bi našli opravičilo za totalitarno zatiranje množic. Napovedovali so in napovedujejo, da je strahovlada začasna ustanova. V Rusiji trajala začasnost že štirideset let, v Jugoslaviji 13 let.

Dih, ki poživilja spoštovanje človeške osebnosti, je svoboda misli, osnovno načelo vseh svoboščin. Ta ne obstoja v štiristopnem korakanju, pač pa v svobodnih volitvah in javni obravnavi tistega, kar smatramo za resnično in plemenito. Svoboda misli je tista dragocenost, ki jo moramo braniti povsod in na vseh frontah, kjer se bije velika bitka, ki bo odločila za vso našo bodočnost. Te fronte pa ne potekajo samo vzdolž zvezne zaves, pač pa se prepletajo po vseh deželah sveta. Tega se moramo zavedati ob vsakem trenutku novega nasilja nad človekom in njegovim dostojanstvom, pa naj bodo to že plebsitci v Jugoslaviji, množične obsodbe v Sovjetiji in satelitskih deželah ali pa nečloveški postopki v Alžeriji.

Ivan Križan

Dogodki doma

IZLET V MAVHINJE. Pevsko društvo »A. Tancev iz Nabrežine je na belo nedeljo priredilo popoldanski izlet v prijazno vasico Mavhinje. Vreme sicer ni bilo posebno ugodno, vendar se je v gostilni Terčon zbrala kar številna družba. Razen pevskega zbora se je vabilu odzvalo večje število prijateljev društva iz Nabrežine in bližnjih vasi. Tudi Tržačani so prispeli v lepem številu. Med njimi je bil tudi predsednik SDZ, g. dr. Josip Agneletto.

Ob zvočkih lepe slovenske pesmi in v prijateljskem razgovoru nam je popoldan kar hitro potekal. Priložnostno sta spregovorila nekaj besed, g. Josip Terčon iz Nabrežine in g. dr. Agneletto.

Bil je že večer, ko smo se postavili od mavhinskih prijateljev. Podobne izlete bi moralo društvo tudi v bodočnosti pogosteje prirediti, saj imamo po Krasu toliko lepih, vendar žal še premalo znanih izletnih točk.

KARL MARX IN ZIVLJENSKA RAVEN. O zelo zanimivi temi pod naslovom je prejšnjo sredo pod okriljem SPM predaval ing. Boris Sancin. Kljub neugodnemu vremenu so se predavanja udeležili številni člani društva in drugi prijatelji kulturnega snovanja. Predavatelj je s statističnimi podatki primerjal Marxove in

Engelsove napovedi o čedalje večjem osiromašenju delavskih množic in istočasnim kopičenjem bogastva v rokah nekaj bogatašev, z dejanskim stavjem zadnjih 30 let. Za primer si je izbral tipično kapitalistično državo, Združene države. Dokazal je, da se v tej državi Marxove napovedi niso uresničile, pač pa je nasprotno industrijski razvoj, prav v tej deželi s pridobitnimi viški stalno dvigali življenjsko raven delavskega sloja. Ta proces postopnega relativnega niveliranja se nadaljuje. Prav tako je predatelj dokazal, da kaže porazdelitev dohodkov občutno nazadovanje nekdanjih velikih razlik med posameznimi medznimi skupinami, k čemur mnogo pripomore progresivno obdavčevanje. Škoda, da ni na razpolago statističnih podatkov iz dežel, kjer pratično uveljavljajo Marxova načela.

Kljub temu bi s svoje strani lahko navedli nekaj uradnih podatkov. Na žalost so nam na razpolago zgolj podatki vojaških kadrov. Tako prejema, n. pr. ameriški podporočnik mesečno 280 dolarjev plače, vojak pa 60 dolarjev, podporočnik torej 4,67 krat toliko kot vojak. Sovjetski podporočnik prejema mesečno 1200 rubljev, vojak pa 30 rubljev, podporočnik torej 40 krat več. Celotna plača sov. voda vojakov (18 mož in 4 podčastniki) mesečno znaša 800 rubljev, ameriškega voda pa 11.400 dolarjev. Polkovnik ameriške vojske prejema plačo 10 vojakov, sovjetski polkovnik pa plačo 130 vojakov. Gen. major v ameriški voj-

ski prejema plačo 14 vojakov, v sovjetski pa plačo 220 vojakov.

Morda bo naše komuniste zanimalo tudi to, da je po sovjetskih železnicah celo prodaja vozovnic za vojaške ločena od prodaje za častnike.

MEDNARODNO CVETLICO RAZSTAVO so v Trstu odprli v soboto 26. aprila. Tudi letos je nameščena v prostorih pomorske postaje. Zamisel je za naše mesto zelo posrečena, saj je med Tržačani in Tržačankami cvetje v veliki in zaslužni časti. To potrjuje tudi obisk množic, ki se drenjajo po razstavnem prostoru. Razstavo bo odprta do 4. maja. Ljubitelji in negovalci cvetja ne zamudite lepe prilležitosti!

RECEPT ZA TRZASKO NESNAGO. Zahodnonemški tisk z zadoščanjem oznaju, da razpolagajo že tri nemška mesta s kompostnimi napravami za donosno izkoriščanje mestnih smeti. Najnovejšo tako napravo so postavili v mestu Duisburg. Dnevno proizvajajo mesto Duisburg 8000 kub. metrov odpadkov. Letno pridelava nova naprava 18.000 ton komposta v vrednosti 144.000 mark (21 in pol milijonov lir). Pri strojni napravi je zaposlenih osem delavcev. Edini pogoj, ki ga je stavila mestna uprava podjetju je bil: naprava ne sme povzročati smrada. Napravo je zgradila neka danska tvrdka.

POROKA

Naš rojak in zastopnik našega lista v ZDA dr. Ivo Bole se je poročil z gospodično Martino Kosuhovski. Novemu paru želi uredništvo in uprava vso srečo v novem življenju.

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzutta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— — letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7222

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Potrti javljamo žalostno vest, da je daleč proč od svoje ljubljene domovine preminul naš predragi

dr. Milko Brezigar

Nepozabljena pokojnika smo 25. aprila začasno pokopali na mestnem pokopališču v Solnogradu.

Naj mu bo lahka tuja zemlja.

Zalujoča soproga Marija in ostalo sorodstvo

Ljubljana, Nabrežina, Ballas, Buenos Ayres, 25. aprila 1958